

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVDK39, 30/11 – odl. US, 90/12 in 111/13) izdaja Vlada Republike Slovenije

OD L O K

o razglasitvi območja Trga republike v Ljubljani za kulturni spomenik državnega pomena

1. člen

(1) Za kulturni spomenik državnega pomena se razglasi enota dediščine: Ljubljana – Trg republike (EŠD 9756) skupaj s stavbami in javnimi spomeniki, ki so neločljivi del trga in so bili oblikovani skupaj z njim.

(2) Trg republike ima izjemen kulturni pomen za Republiko Slovenijo in posebno kulturno vrednost kot izrazit dosežek človekove ustvarjalnosti ter pomemben del prostora in dediščine Republike Slovenije. Trg je kulturni spomenik z urbanističnimi, arhitekturnimi, umetnostnozgodovinskimi, zgodovinskimi, krajinskoarhitekturnimi in arheološkimi vrednotami.

(3) Trg republike je varovan zato, da se ohrani izvorno delo arhitekta Edvarda Ravnikarja kot kulturna vrednota. Razglasitev omogoča boljšo celostno prepoznavnost spomenika in spodbuja primerno rabo. Hkrati poudarja simbolni pomen trga.

2. člen

(1) Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev Trga republike za spomenik državnega pomena, so:

- Osrednji trg je najbolj kompleksno in monumentalno zasnovana pozidava večjega mestnega predela v slovenski prestolnici z osrednjimi javnimi funkcijami. Zgrajen je bil med letoma 1961 in 1986. Trg je izjemen urbanistično-arhitekturni dosežek povojne slovenske in tedanje širše jugoslovanske arhitekture.
- Pozidava na nekdanjem nunskem vrtu je življenjsko in najbolj celostno delo arhitekta Edvarda Ravnikarja (prvonagrajeni natečajni načrt 1960), kar je plod njegovega dvajsetletnega študija tega mestnega predela. Kljub pomoči številnih sodelavcev je celota izrazito avtorsko delo tega arhitekta, akademika in Prešernovega nagrajenca.
- Trg, ki je dajal okvir Spomeniku revolucije, je bil nadgrajen z mestnim upravnim središčem s stolpnicama, prvotno namenjenima republiški upravi, zdaj banki, gospodarskim in drugim javnim funkcijam.
- Vključevanje javnih spomenikov in kipov, ki so delo uveljavljenih slovenskih kiparjev Draga Tršarja in Slavka Tihca, na trg.
- Prezentacija tlorisov rimskodobnih objektov v tlaku na ploščadi med stolpnicama ter delov emonskega obzidja ob Erjavčevi cesti in Ulici Josipine Turnograjske. Posamezne linije stavb in nivoji etaž predstavljajo dvatisočletno poselitev in gradnjo na tem prostoru.
- Trg je prostor javne razglasitve osamosvojitve Slovenije na osrednji ploščadi 26. junija 1991 in kot tak eden najpomembnejših simbolnih javnih prostorov države. Označujeta ga jambor z zastavo in lipa.

(2) Varovane sestavine spomenika so:

- urbanistična umeščenost trga in njegovih javnih funkcij v mestnem jedru,
- prvotna urbanistična, arhitekturna in krajinskoarhitekturna ureditev trga z nivojskimi ploščadmi, drevjem ob zahodni strani, s pasažo z atriji in podzemno garažo,
- tlakovanje s pohorskim tonalitom (granodioritom), zasaditev v koritih, avtorsko oblikovana kovinska svetila in drogovi za zastave ter vključeni deli starih kovinskih ograj,
- zunanost stavb v celoti, njihove fasade s kamnitimi in bakrenimi oblogami, osnovni gabariti in sistemi javnih komunikacij (pasaže, vhodi, stopnišča, klančine),
- javni spomeniki in okrasni kipi: Spomenik revolucije (1975, Drago Tršar), Spomenik Edvardu Kardelju (1981, Drago Tršar), Spomenik Ivanu Cankarju (1982, Slavko Tihec), kip Vezana jedra (1972/73, Slavko Tihec),
- prostor z drogom za slovensko zastavo in prostor lipe ob njem,
- prezentacija arheoloških ostalin.

(3) Spomenik obsega nepremičnine: stavbo št. 532, k. o. 1725 – Ajdovščina; stavbe št. 1, 3 in 4, vse k. o. 1721 – Gradišče I; parcele št. 3078, 3079, 3080/1, 3080/2, 3080/3, 3080/4, 3081, 3082/1, 3082/10, 3082/11, 3082/2, 3082/3, 3082/4, 3082/5, 3082/6, 3082/7, 3082/8, 3082/9, 3086 in 3087, vse k. o. 1725 – Ajdovščina; parcele št. *525, 177/8 (severni del parcele s stopniščem, ki vodi na ploščad Trga republike), 30/1, 30/13, 30/14, 30/15, 30/16, 30/17, 30/18, 30/19, 30/2, 30/20, 30/3, 30/5, 30/6, 30/7, 36/1, 36/26, 36/27 in 36/8, vse k. o. 1721 – Gradišče I.

(4) Vplivno območje spomenika obsega nepremičnine: parcele št. *70/4, 142/16, 2952/2, 3013, 3083, 3084, 3085, 3088, 3089, 3090, 3091, 3092/1, 3092/2, 3092/3, 3093, 3094/1, 3094/2, 3094/3, 3094/4, 3095, 3097, 3098, 3099, 3100, 3101, 3102, 3103, 3306 (vzhodni in osrednji del parcele/ceste do vzhodne meje parcele št. 3068, k. o. 1725 – Ajdovščina) in 3307, vse k. o. 1725 – Ajdovščina; parcele št. *40, *41/3, *789, 175/1, 175/11, 175/13, 175/14, 175/15, 175/16, 175/17, 175/2, 177/8 (osrednji del parcele/ceste južno ob ploščadi Trga republike, od Prešernove do Slovenske ceste), 197/1, 197/2, 28/3, 28/4, 28/5, 28/6 in 28/7, vse k. o. 1721 – Gradišče I.

3. člen

(1) V okviru Trga republike se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine: Ljubljana – Cankarjev dom (EŠD 29572).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z umetnostnozgodovinskimi, arhitekturnimi in zgodovinskimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg navedenih v prvem odstavku 2. člena utemeljujejo razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- Cankarjev dom, vpet v prostor med Erjavčevo cesto in park ob Prešernovi cesti, zaključuje jugozahodni del trga. Arhitektu Edvardu Ravnikarju je z dostopi, prehodi, podhodi in ozelenjenimi terasami uspelo razgibati kompozicijo objekta in ga povezati z že obstoječim okoljem.
- Cankarjev dom je Ravnikarjeva celostna umetnina in vrhunski primer strukturalizma z unikatno zasnovano zunanostjo in notranostjo, z notranjo opremo javnih prostorov (dvorane, preddverja, povezovalni hodniki, stopnišča).
- Cankarjev dom je najpomembnejši kulturni in kongresni center v državi, v katerem so med drugim potekali pomembni dogodki, povezani z osamosvojitvijo Slovenije, kar označuje spominska plošča ob vhodu s ploščadi.

(4) Varovane sestavine spomenika so:

- osnovna višinska in tlorisna zasnova,
- armiranobetonska konstrukcija,
- fasada s kamnito oblogo iz makedonskega sivca (dolomitnega marmorja),
- baldahin vzhodnega vhoda s ploščadi,
- vhodi z vetrolovi,
- stavbno pohištvo: okna, vrata, svetlobniki, talne, stenske in stropne obloge,
- prvotna notranja oprema: sedeži, svetila,
- namensko načrtovana likovna oprema.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: stavbo št. 3, k. o. 1721 – Gradišče I; parcele št. 30/2, 36/1 in 36/26, vse k. o. 1721 – Gradišče I.

4. člen

(1) V okviru Trga republike se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine: Ljubljana – Stolpnica Trg republike 2 (EŠD 4123).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z umetnostnozgodovinskimi in arhitekturnimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg navedenih v prvem odstavku 2. člena utemeljujejo razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- Stolpnica Trg republike 2 skupaj s sosednjo stolpnico ustvarja prevladujočo in značilno silhueto širšega mestnega predela.
- Stolpnica je avtorsko oblikovana visoka gradnja; izjemna in izvirna oblika v slovenski povojni arhitekturi. Odlikuje jo armiranobetonska skeletna konstrukcija v izvirni obliki tristrane prizme s prisekanimi robovi v višini 12 nadstropij, spodnji trietažni parter in strukturirani dvoetažni zaključek na vrhu.

(4) Varovane sestavine spomenika so:

- osnovna tlorisna in višinska tridelna zasnova (podnožje, telo in vrh),
- fasada s kamnito oblogo iz pohorskega tonalita (granodiorita),
- vhod z vetrolovom,-
- stavbno pohištvo: okna, vrata, svetlobniki, talne, stenske in stropne obloge,
- osrednje stopnišče od 2. kleti do 14. nadstropja,
- prvotna notranja oprema: svetila,
- namensko načrtovana likovna oprema.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: stavbo št. 4, k. o. 1721 – Gradišče I; parcele št. 30/18, 30/19 in 30/20, vse k. o. 1721 – Gradišče I.

5. člen

(1) V okviru Trga republike se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine: Ljubljana – Stolpnica Trg republike 3 (EŠD 4114).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z umetnostnozgodovinskimi in arhitekturnimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg navedenih v prvem odstavku 2. člena utemeljujejo razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- Stolpnica Trg republike 3 skupaj s sosednjo stolpnico ustvarja prevladujočo in značilno silhueto širšega mestnega predela.
- Stolpnica je avtorsko oblikovana visoka gradnja z armiranobetonsko skeletno konstrukcijo v izvorni obliki tristrane prizme s prisekanimi robovi v višini 12 nadstropij, s pritličjem s prizidkom in medetažo ter strukturiranim petetažnim zaključkom.

(4) Varovane sestavine spomenika so:

- osnovna tlorisna in višinska tridelna zasnova (podnožje, telo in vrh),
- fasada s kamnito oblogo iz pohorskega tonalita (granodiorita),
- vhod z vetrolovom,
- stavbno pohoštvo: okna, vrata, svetlobniki in stenske obloge v predprostorih dvigal,
- pritličje s prvotnimi stenskimi, stropnimi in talnimi oblogami ter svetili,
- osrednje in stranska stopnišča.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: stavbo št. 1, k. o. 1721 – Gradišče I; parcelo št. 30/5, k. o. 1721 – Gradišče I.

6. člen

(1) V okviru Trga republike se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine: Ljubljana – Veleblagovnica Maximarket (EŠD 19098).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z umetnostnozgodovinskimi in arhitekturnimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg navedenih v prvem odstavku 2. člena utemeljujejo razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- Dvonadstropna veleblagovnica je izvirna, izrazito vzdolžno zasnovana armiranobetonska skeletna konstrukcija velikih razponov s konzolno izvedbo, s štirimi razsežnimi trgovskimi in gostinskimi etažami, v kleti povezana s trgovsko pasažo, ki povezuje Šubičevo in Erjavčevo cesto.
- Z urbanističnega vidika izvirno razmejuje in hkrati povezuje monumentalno ploščad Trga republike z intimnejšim Plečnikovim trgom. Arhitekt je višino veleblagovnice prilagodil traktom Uršulinskega samostana in mejo južne fasade liniji obrambnega zidu Emone ter tako ustvaril prostorsko celoto z nadgradnjo zgodovinskih prvin.

(4) Varovane sestavine spomenika so:

- osnovna višinska in osnovna tlorisna zasnova,
- armiranobetonska konstrukcija z ravno streho s pripadajočimi servisnimi objekti,
- kombinirana fasada iz kamnitih plošč iz pohorskega tonalita (granodiorita), stekla in lesa,
- osrednje stopnišče in stranska stopnišča,
- vhodi z vetrolovi,
- stavbno pohoštvo: vrata, okna, talne obloge,
- odprta prehodna pasaža v pritličju z vhodi v veleblagovnico in lokal,
- kletna pasaža s trgovinami, lokali in ozelenjenimi atriji.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: stavbo št. 532, k. o. 1725 – Ajdovščina; parceli št. 3086 in 3087, obe k. o. 1725 – Ajdovščina.

7. člen

(1) V okviru Trga republike se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine: Ljubljana – Spomenik revolucije (EŠD 5656).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z umetnostnozgodovinskimi, zgodovinskimi, arhitekturnimi in krajinskoarhitekturnimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg navedenih v prvem odstavku 2. člena utemeljujejo razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- Kipar akademik Drago Tršar je z abstraktno obliko že leta 1964 izjemno, izvirno in nadčasovno izrazil moč in energijo združenih figur upornih demonstrantov in manifestantov, ljudske množice z vihrajočimi zastavami.
- Izvirno kiparsko stvaritev dopolnjuje arhitekturna zasnova Vladimirja Braca Mušiča, ki je spomenik leta 1975 vključil v dani prostor z zelenim pasom obstoječega visokega drevja, obsežnim platojem trga in okoliškimi objekti.
- Kip je bil ob nastanku največji bronasti spomenik v Jugoslaviji.

(4) Varovane sestavine spomenika so:

- bronasti kip s podnožjem,
- stopničasta dvignjena terasa z ograjnimi zidci,
- plitev vodni bazen,
- posoda za večni ogenj in kvader z napisi,
- celostna krajinskoarhitekturna ureditev z lipami.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: parceli št. 3078 in 3080/2, obe k. o. 1725 – Ajdovščina.

8. člen

(1) Meje spomenikov in njihovega vplivnega območja so določene na digitalnem katastrskem načrtu (uveljavljen 20. decembra 2002, Uradni list RS, št. 5/03; datoteka z dne 30. avgusta 2013; izvorno merilo 1 : 1000) ter vrisane na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1 : 5000.

(2) Izvirnike načrtov iz prejšnjega odstavka hranita ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino, in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod).

9. člen

Za spomenike in njihove varovane sestavine velja varstveni režim, ki določa:

1. ohranjanje kulturnih, urbanističnih, arhitekturnih, krajinskoarhitekturnih, likovnih in zgodovinskih sestavin v celoti, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti,
2. čim večje ohranjanje osnovne namembnosti spomenikov in uvajanje novih namembnosti, če so te prilagojene varstvenemu režimu,-
3. podrejanje vseh posegov v spomenike in njihove dele ohranjanju varovanih sestavin v obliki, legi, gabaritih, konstrukciji, materialih, strukturi in barvni podobi,

4. redno in strokovno vzdrževanje ter obnavljanje celote in ovrednotenih sestavin posameznega spomenika in neokrnjenih izvirnih prvin urbanistične, arhitekturne in krajinskoarhitekturne zasnove,
5. prepovedano je postavljati ali graditi trajne ali začasne objekte, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito ohranjanje in predstavitev ter delovanje spomenika ali njegovih delov,
6. ob ugotovitvi okrnitve kulturnega spomenika ali njegovega dela, kar ugotavlja zavod ali pristojna inšpekcija, mora kršitelj zagotoviti povrnitev v stanje, enako stanju pred posegom, ali rekonstrukcijo avtentične podobe spomenika,
7. varovanje izvirne in neokrnjene predstavitve arheoloških sestavin,
8. prepovedani so posegi in raba, ki lahko poškodujejo arheološke plasti, spreminjajo arheološki kontekst ali okoljske sestavine; prepovedano je predvsem odkopavati in zasipavati teren,
9. ohranjanje obstoječih rab odprtega prostora, kjer te sledijo prvotni urbanistični zasnovi,
10. ohranjanje in vzdrževanje varovanih krajinsko ureditvenih prvin in zasnov odprtega prostora,
11. pri tehničnem posodabljanju spomenikov in zagotavljanju dostopa gibalno oviranim osebam je treba kar najbolj ohranяти varovane sestavine spomenika,
12. tako omogočanje dostopa javnosti, ki ne ogroža varovanja spomenika, njegovih osnovnih funkcij ali varovanih sestavin,
13. novi posegi so izjemoma dovoljeni s predhodnim kulturovarstvenim soglasjem Zavoda, kadar se funkcije dopolnjujejo ter dopolnjujejo tudi varovanje objektov in prostora,
14. obvezna je predhodna izdelava konservatorskega načrta, če je poseg v spomenik kompleksen,
15. v šestih mesecih po uveljavitvi tega odloka Moderna galerija Ljubljana pripravi inventarno knjigo likovnih umetnin, ki so sestavni del namensko načrtovane likovne opreme spomenikov iz četrtega odstavka 3. člena in četrtega odstavka 4. člena tega odloka.

10. člen

Za vplivno območje velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje urbanistične zasnove arhitekta Ravnikarja in arhitekturnih gabaritov na območju prizidka Gimnazije Jožeta Plečnika (Šubičeva 1 a), Plečnikovega trga in nekdanjega poslovnega objekta podružnice Ljubljanske banke (Ulica Josipine Turnograjske 6) z zazelenitvijo,
- obnovo in vzdrževanje ureditve Plečnikovega trga z urbano opremo in kamnitimi stebri, postavljenimi ob ureditvi trga, z upoštevanjem izhodišč arhitekta Antona Bitenca,
- na vplivnem območju spomenika je prepovedano spreminjanje višinskih gabaritov objektov zaradi ohranjanja funkcije spomenika in njegovega območja ter pogledov na spomenik.

11. člen

Za vse posege v kulturne spomenike, razen če zakon ne določa drugače, je treba predhodno pridobiti kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje Zavoda.

12. člen

(1) Spomeniki se označijo s predpisanimi oznakami, ki so oblikovane in pritrjene na posamezen objekt tako, da ne krnijo likovne podobe ali delov spomenika.

(2) Število in mikrolokacijo oznak določita v soglasju Zavod in lastnik ali upravljavec.

13. člen

Izvajanje tega odloka nadzira inšpektorat, pristojen za kulturno dediščino.

KONČNI DOLOČBI

14. člen

Pristojno sodišče po uradni dolžnosti v zemljiški knjigi zaznamuje status kulturnega spomenika na nepremičninah, navedenih v tretjem odstavku 2. člena tega odloka.

15. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 00716-15/2014

Ljubljana, dne 12. junija 2014

EVA 2014-3340-0007

Vlada Republike Slovenije

Mag. Alenka BRATUŠEK
PREDSEDNICA